

рішення такого завдання, як збирання доказової інформації, аж ніяк не можна віднести до розряду тактичних, оскільки воно є головним завданням усього досудового розслідування, що впливає з диспозиції відповідної статті КК України та предмета доказування. У цьому питанні ми солідарні з В. Є. Корноуховим, який відзначає, що збирання (більш точно — формування) доказів пронизує увесь процес розслідування так само, як і їх дослідження та оцінка, тобто дана процедура охоплює в цілому процес розслідування, а тому напевно чи може бути тактичною операцією¹;

– кожна тактична операція повинна мати своє чітко визначене змістовне наповнення у вигляді комплексів слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, які б мали достатньо вузьку спрямованість і забезпечували реалізацію певного тактичного (проміжного) завдання;

– тактичні операції доцільно розробляти у контексті формування відповідної окремої криміналістичної методики, тобто вони мають бути її невід’ємною складовою, виходити із конкретних тактичних завдань, що стоять перед слідчим, і бути максимально «прив’язані» до типових слідчих ситуацій. Головним є не те, яку назву мають ці тактичні операції, а які слідчі дії й оперативно-розшукові заходи входять до їх структури, на вирішення яких завдань вони спрямовані та в якій послідовності виконуються.

Отже, організаційно-тактичні засоби здійснення досудового розслідування як різновид засобів криміналістичної тактики поєднують у собі організаційні та тактичні засади, що надає можливість при комплексному їх застосуванні забезпечувати найбільш ефективне вирішення тактичних (локальних, проміжних) завдань, що виникають у певних слідчих ситуаціях.

Рекомендовано до друку на засіданні лабораторії «Використання сучасних досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю» ІВПЗ АПРН України (протокол № 4 від 2 вересня 2009 р.).

Рецензент — доктор юридичних наук, професор
В. О. Коновалова.

¹ Корноухов В. Е. Методика расследования преступлений: теоретические основы / В. Е. Корноухов. — М. : Норма, 2008. — С. 126.

УДК 343.98

В. М. Шевчук, кандидат юридичних наук, доцент кафедри криміналістики Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, м. Харків

МЕТОДОЛОГІЯ КРИМІНАЛІСТИКИ: ДИСКУСІЇ, «НОВАЦІЇ», ПЕРСПЕКТИВИ

Становлення і розвиток криміналістики як самостійної науки закономірно пов’язані з формуванням системи методів наукового пізнання цієї науки, які визначаються й обумовлюються комплексом вирішуваних криміналістикою завдань, її функціями, цілями й особливостями об’єктів вивчення і пізнання. Неможливо забезпечити подальший розвиток криміналістичної науки, не маючи і не використовуючи для цього необхідні методи наукового пізнання, спеціально пристосовані для дослідження таких специфічних явищ, як злочини і діяльність по їх виявленню, розслідуванню і попередженню.

Разом із тим останнім часом у криміналістичній літературі з’являються протилежні думки і наукові підходи відносно деяких питань методології криміналістики, які мають дискусійний характер¹.

У 2000 р. у світ вийшла робота Г. О. Зоріна «Криміналістична методологія», у якій автор робить спробу систематизувати і провести аналіз методів криміналістики. У висновках він зазначає, що «із втратою марксизму-ленізму як всеперемагаючого вчення криміналістика “осиротіла” з ідеологічної точки зору. Потускнілі ідеали обіцяного світлого майбутнього не знайшли собі адекватної заміни. Їх поступово почали витісняти песимістичні перспективи

¹ Див.: Головин А. Ю. Еще раз к вопросу о методологии криминалистики // Уголовно-процессуальные и криминалистические чтения на Алтае: Материалы ежегод. межрегион. конф., посвящ. памяти Заслуж. юриста РФ, проф. Тихонова Е. Н. / Под ред. В. К. Гавло. — Барнаул: Изд-во Алтайск. ун-та, 2008. — Вып. 7–8. — С. 87–90; Корноухов В. Е. Методика расследования преступлений: теоретические основы. — М.: Норма, 2008. — С. 172, 173; Колдин В. Я., Крестовников О. А. Криминалистическая методология // Криминалистика: информационные технологии доказывания: Учебник / Под ред. В. Я. Колдина. — М.: Зерцало, 2007. — С. 30–105; та ін.

безвихідності, опутивши крила перед силами зла... Криміналістика зараз нагадує розірвану автором п'єсу, переповнену невизначеним, яка відображає коридори кривих дзеркал... і різноманітних точок зору на проблеми, які потребують їх вирішення»¹.

У наступній своїй роботі Г. О. Зорін, аналізуючи сучасний стан криміналістичної науки, приходять до висновку, що «втручання криміналістики в епоху ХХІ століття трагічно... Представлені на екран свідомості проблеми своєю глобальністю і складністю перевершують можливості їх вирішення... Запізніла реакція безнадійна, як безнадійно лікувати хворого, коли хвороба зайшла занадто далеко...»².

Як нам уявляється, Г. О. Зорін, без сумніву, є одним із найталановитіших представників криміналістичної науки, але не можна, на наш погляд, погодитись з його твердженням, що криміналістика з ідеологічної точки зору «осиротіла» із втратою марксизму-ленінізму і криміналістика на сучасному етапі нагадує «розірвану автором п'єсу, переповнену невизначеним, яка відображає *коридори кривих дзеркал...*» (курсив наш. — В. Ш.).

Відомо, що методологія криміналістики базується на діалектичному підході. При цьому матеріалістична діалектика обумовлює не тільки світосприйнятні принципи і підходи криміналістичного дослідження, але й визначає загальний напрям дослідження, критерії вибору криміналістичних засобів і оцінки результатів їх застосування. Діалектичний метод дозволяє розкрити філософську сутність проблем, специфічних для криміналістики, з'ясувати, яку роль відіграє практика як у науковому криміналістичному дослідженні, так і в діяльності слідчого або судді, яка базується на рекомендаціях і висновках криміналістичної науки і т. д.

На сьогодні методологічною основою криміналістики є теорія пізнання і теорія відображення. Фундаментальне значення у криміналістиці відіграють положення матеріалістичної діалектики про можливість матерії до відображення, про взаємозв'язок теорії та практики. Наприклад, у процесі розслідування злочинів можливий

аналіз самих різних форм відображення: від самих простих, пов'язаних з контактним взаємозв'язком двох об'єктів, і до психофізіологічних, коли факти і обставини залишаються у свідомості людей¹.

М. П. Яблоков вказує, що матеріалістичний детермінізм надійно захищає методологічний апарат криміналістики від псевдонаукових прийомів, заснованих на забобонах, містиці та окультизмі². Як показує теорія криміналістики, практика розслідування злочинів захищає, але не завжди і не зовсім надійно.

На наш погляд, з цим пов'язана інша сторона цієї проблеми, і це, мабуть, і мав на увазі Г. О. Зорін, а саме, що неправильний методологічний підхід призводить до порушення методологічних принципів криміналістики, таких як єдність теорії та практики, системний підхід, використання в криміналістичних дослідженнях досягнень інших наук і т. д.³ Крім того, в криміналістичних дослідженнях, як і в практичній діяльності правоохоронних органів, на жаль, не завжди враховуються критерії допустимості використання методів криміналістики і методів практичної діяльності.

Аналіз наукових досліджень показує, що останнім часом, особливо впродовж останніх двадцяти років, криміналістика зайшла в саморозвиток і нерідко безпредметне теоретизування. Прикладом цього можуть служити пропозиції, «новації» по створенню й розробці різних окремих криміналістичних теорій: криміналістична ейдологія (теорія народження, розвитку, оформлення і практичного використання криміналістичних ідей); криміналістична кадаврологія (вчення про трупи); криміналістична фактологія (криміналістична теорія про факти і системи криміналістичної аргументації); криміналістична евристика (криміналістична теорія про процеси перевірення інформації при її пошуку, аналізі, переробці, використанні в нестандартних криміналістичних ситуаціях); криміналіс-

¹ Див.: Белкин Р. С. Курс криминалистика: Учеб. пособие для вузов. — 3-е изд. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2001. — С. 228, 229.

² Див.: Криминалистика: Учебник / Под ред. Н. П. Яблокова. — 3-е изд., перераб. — М.: Юристъ, 2005. — С. 82.

³ Див.: Дулов А. В. Методология криминалистика // Криминалистика: Учеб. пособие / Под ред. А. В. Дулова. — Минск: НКФ «Экоперспектива», 1996. — С. 31–36.

¹ Зорин Г. А. Криминалистика: методология. — Минск: Амалфея, 2000. — С. 592, 593.

² Зорин Г. А. Теоретические основы криминалистика. — Минск: Амалфея, 2000. — С. 5.

тична феноменологія (підхід до злочину як до оригінального явища, єдиного у своєму роді феномену); криміналістична інтерпретація і т. п.

Г. О. Зорін вважає, що прийшов час говорити «в порядку постановки проблеми» про розвиток нових галузей криміналістики: криміналістику обвинувачення, «колиску» всіх інших галузей криміналістики; криміналістику захисту; криміналістику кримінального розшуку; криміналістику господарської діяльності. Можна піти ще далі і виділити підгалузі криміналістики: криміналістика вбивств (проблеми яких пронизують усі розділи криміналістики); економічна криміналістика (відображає закономірності фантастичного росту економічних злочинів); міжнародна криміналістика; транснаціональна криміналістика; трансгранична криміналістика¹.

На наш погляд, не можна погодитися з такими пропозиціями, оскільки вони протирічать принципам науковості, єдності теорії і практики. У цьому зв'язку абсолютно справедливо В. П. Бахін задає питання: «Криміналістика для криміналістів чи для практики?»².

Очевидно, що криміналістика, будучи прикладною наукою, вивчає закономірності об'єктивної дійсності не як самоціль, а виключно в інтересах вирішення завдань розкриття, розслідування і попередження злочинів. Відповідно в криміналістиці не може бути «чистих», абстрактних теорій, принципів і концепцій, і *всяка теоретична побудова повинна мати практичний вихід*, обслуговувати рішення тих чи інших практичних завдань. У криміналістичній науці саме в практичному значенні визначається цінність будь-якої теорії, будь-якої теоретичної побудови або концепції.

У зв'язку з цим справедливим є твердження В. Я. Колдіна, що у криміналістиці методологічне значення мають лише ті теорії, принципи, поняття, які ведуть до оптимізації криміналістичної діяльності та вирішення прикладних криміналістичних завдань³.

¹ Зорин Г. А. Теоретические основы криминалистики. – Минск: Амалфея, 2000. – С. 19, 20.

² Бахин В. П. Криминалистика для криминалистов или для практики? // Роль и значение деятельности Р. С. Белкина в становлении современной криминалистики: Материалы междунар. науч. конф. – М., 2002. – С. 53–61.

³ Колдин В. Я. Криминалистика: методологическая функция // Юрид. вестн. – 2001. – № 1. – С. 61–67.

К. В. Кім¹ зазначає, що особливо важливим для криміналістики є розмежування змісту теоретичного знання та методологічної функції даної науки (правильної організації діяльності суб'єкта, який здійснює пізнання та перетворення дійсності), практичного спрямування криміналістики. Крім цього, аналіз методологічних функцій криміналістичних теорій дозволяє надати їм більш суворе наукове визначення та найбільш ефективно використовувати їх як інструмент криміналістичного пізнання та практики.

Більш того, порушення принципів методології призводить до засмічення мови криміналістики. Останнім часом деякі вчені-криміналісти пропонують нові терміни, які абсурдні, і їх уведення в науковий обіг необгрунтовано, наприклад, «субстанціологія», «оєордологія», «оєрдистика», «оєордологічний регламент», «методика подолання окремих видів і груп злочинів» (О. А. Кириченко, К. В. Антонов), «криміналістична кадаврологія» (А. А. Протасевич), «криміналістична гіпнологія» (В. О. Образцов), «криміналістична психологія» (В. О. Образцов, С. Н. Богомоллова), «параметризація криміналістичної методики», «типове ретроспективне моделювання злочинної діяльності» (О. А. Крестовніков, В. Я. Колдін) та ін.

Довільний процес уведення нового терміна у криміналістиці призводить до різнобою у назвах криміналістичних понять². На думку Р. С. Белкіна, негативною тенденцією у криміналістиці особливо останнім часом є захоплення «модними» термінами інших наук, які пропонуються для застосування на заміну загальноприйнятих термінів. Такого роду «модернізації» не тільки не сприяють її уніфікації, але й, навпроти, вносять плутанину, штучність і багатозначність у застосуванні термінів. Негативно необхідно реагувати і на пропозиції про введення нових термінів, якщо це не зумовлено необхідністю. Заміна існуючого терміна новим є виправданою лише у разі, якщо новий термін означає нове визначення поняття, зміст якого змінився або істотно уточнений³.

¹ Ким К. В. Актуальные проблемы методологии советской криминалистики // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 11, Право. – 1986. – № 3. – С. 80, 81.

² Див.: Радецька В. Я. Мова науки криміналістики: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Нац. акад. внутр. справ України. – К., 2002. – С. 1.

³ Белкин Р. С. Курс криминалистики: В 3 т. – Т. 1: Общая теория криминалистики. – М.: Юристъ, 1997. – С. 275–277.

У криміналістичній літературі¹ справедливо відмічають, що проблемними питаннями термінології та мови криміналістики виступають наступні: багатозначність термінів; подвійна варіантність у використанні термінів; неухважність до семантики слова; надмірна емоційна забарвленість терміносполучень; порушення логічної послідовності у формулюваннях дефініцій; неправильне калькування (транслітерація) російських відповідників; стильове оформлення — авторські інтерпретації; невідповідність понятійного критерію і логіко-стильової організації, що призводить до порушення сполучникових зв'язків терміна у текстовому матеріалі.

Уведення в криміналістику нового терміна, запозиченого з іншої галузі знань, для позначення існуючих у криміналістиці понять, як правильно зазначає Р. С. Белкін, допустимо лише у наступних випадках: 1) коли цей термін означає новий аспект розгляду старого поняття, тобто по суті появляється нове визначення (в іншому аспекті, під іншим кутом зору) об'єкта; 2) коли новий термін правильніше і повніше відображає визначення поняття, які застосовуються у криміналістичній науці. У даному випадку новий термін замінює раніше вживані; 3) коли відбувся розділ поняття, яке позначалося попереднім терміном, і воно уже не відображає усього поняття в цілому. У даному випадку для позначення відокремленої частини поняття вводиться новий термін, а старий застосовується для позначення частини поняття, яка залишилася².

Ураховуючи вищевикладене, на наш погляд, на сьогодні вельми актуальною є проблема кодифікації термінів і встановлення єдиних формулювань. Теоретичні нароби науки криміналістики повинні здійснюватися відповідно до норм наукового стилю української літературної мови, лексико-семантичних норм, з урахуванням властивих їм рис. Мова наукових джерел з криміналістики повинна відповідати принципу доступності, особливо якщо вона розрахована на первинне сприйняття читачем положень криміналістичної науки (наприклад, підручники)³.

¹ Див.: Радецька В. Я. Мова науки криміналістики: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Нац. акад. внутр. справ України. — К., 2002. — С. 7.

² Белкін Р. С. Курс криміналістики: В 3 т. — Т. 1: Общая теория криміналістики. — М.: Юрист, 1997. — С. 275–277.

³ Див.: Радецька В. Я. Мова науки криміналістики: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Нац. акад. внутр. справ України. — К., 2002. — С. 8.

У криміналістичній літературі¹ справедливо відмічається, що тривожним фактом є і те, що у великому потоці підручників розділи методології загальної теорії криміналістики і окремих теорій ледве зазначені чи зовсім відсутні або мають чисто декларативний характер. Що це? Відсутність матеріалу, нерозуміння, ігнорування? Крім цього, насторожує і той факт, що за останнє десятиліття, за опублікованими даними, не було захищено жодної дисертації по методології і загальній теорії криміналістики. Чому?

Аналізуючи вищезазначені проблеми, В. О. Коновалова² правильно зазначає, що у плані розвитку теорії криміналістики не можна не відмітити деякі спірні питання, які стосуються методології науки. Якщо проблема предмета криміналістики до цього часу залишається спірною, незважаючи на усталені визначення, і раз від разу є перепоною, то проблема методології останньої не викликає дискусії, не дивлячись на те, що насправді її не існує. Ті системи методів, які мають окремих характер, легко переносяться в наукові закономірності, нібито поглинуті діалектичним методом і по своїй суті є категоріями формальної логіки. Запропоновані в якості всезагальних методів пізнання, сутністю яких і є методологія, вони концентрують увагу на таких постулатах, як вимірювання, порівняння, моделювання та ін.

Вважаємо необхідним акцентувати увагу на ще одній важливій проблемі, яка в даний час в криміналістичній літературі залишається дискусійною. Це стосується питання класифікації і систематизації методів криміналістики.

Так, наприклад, М. П. Яблоков з урахуванням вирішення завдань роботи з важливою для криміналістики інформацією виділяє методи виявлення, фіксації, декодування (читання) інформації, формування окремих і загальних інформаційних систем. Відповідно до завдань аналізу процесу дослідження конкретного джерела кримі-

¹ Див.: Каминский М. К. Что есть, что может быть и чего быть не может для системы «Криміналістика» // Вестн. криміналістики. — 2002. — Вып. 1 (3). — С. 8.

² Коновалова В. Е. Новые тенденции развития криміналістики // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики: Зб. наук.-практ. матеріалів / Редкол.: М. Л. Цимбал, В. Ю. Шепітько, Л. М. Головченко та ін. — Х.: Право, 2006. — Вып. 6. — С. 11–16.

налістичної інформації виділяють методи, які реалізуються на різноманітних стадіях дослідження: аналітичній, порівняльній, синтезуючій (оціночній). Відповідно до суб'єкта і сфери професійного використання методів розрізняють експертні, слідчі, оперативно-розшукові методи, які реалізуються в інших сферах професійної діяльності, у тому числі за рамками судового процесу. Відповідно до завдань вибору методу й оцінки його результатів класифікуються методи криміналістики на органолептичні та інструментальні, безпосередні, якісні та кількісні і т. д. Крім цього, систематизація методів може бути виконана по рівнях методології криміналістики, в якій розрізняють: філософський, загальнонауковий і спеціальний рівні, утворюючи при цьому сувору ієрархічну структуру¹.

В. О. Образцов відмічає, що в криміналістичних наукових дослідженнях застосовуються: 1) загальнонаукові пізнавальні методи, теоретично осмислені філософією і деякими іншими науками (до їх числа належать: вимірювання, описання, порівняння, експеримент, моделювання, математичні методи і т. д.); 2) галузеві методи, теорія яких розробляється у фізиці, хімії, соціології та інших конкретних галузях науки (вони підрозділяються на природно-наукові і методи гуманітарних наук); 3) специфічно криміналістичні (спеціальні методи криміналістики)².

А. Н. Васильєв також виділяє три рівні в системі методів науки. Перший рівень пов'язаний з використанням діалектичного методу, законів логіки, а другий — із системою окремих методів, до яких автор відносить широке комплексне і творче використання технічних і природних наук та узагальнення слідчої практики. Третій рівень представляють спеціальні методи, до яких автор відносить визначення групової приналежності й ідентифікацію³.

На наш погляд, найбільш прийнятною і вдалою є класифікація методів Р. С. Белкіна⁴, який запропонував трьохрівневу систему методів криміналістики: 1) загальний метод криміналістичної на-

уки; 2) загальнонаукові методи; 3) система спеціальних методів криміналістики.

У сучасній криміналістичній літературі¹ існують справедливі, на наш погляд, заперечення відносно назви і терміна «загальний метод криміналістики». Аналізуючи дані пропозиції, перш за все зазначимо, що навряд чи виправдано вважати діалектичний метод загальним методом криміналістики, оскільки його зв'язок із системою методів окремої науки більш складний. Так, в силу своєї всезагальності й об'єднання в ньому таких пізнавальних принципів, одиниць, які є універсальними, він слугує базою, на основі якої розробляється система методів окремих наук. Діалектичний метод являється базовим для багатьох наук, у тому числі і для криміналістики. У силу цього діалектичний метод реалізується в системі методів окремих наук, тому про рівень розвитку методології тієї чи іншої науки судять по відповідності системи її методів основним положенням, вимогам діалектичного методу. Тому правильнішою, на наш погляд, буде назва першого рівня методів криміналістики — «методи діалектичної і формальної логіки».

Як висновок, слід зазначити, що жоден із вищеназваних методів не може бути абсолютизований, перетворений в єдино можливий, взятий ізольовано від інших, не може привести до повного успіху такого дослідження. Тільки сукупність, система цих методів може забезпечити досягнення істини. Теорія пізнання, теорія відображення, методи діалектичної і формальної логіки та засновані на них інші наукові методи застосовуються в діалектичній єдності і взаємозв'язку². Усі вони у сукупності утворюють складну за своєю структурою систему методів наукового пізнання у криміналістиці.

Тенденції розвитку методології криміналістики повинні знайти своє відображення в розробці загальних положень теорії пізнання, її категорій в адаптації до концепцій криміналістики. Такі адаптації уже представлені дослідженнями теорії ідентифікації та її окремих конструкцій відповідно до положень криміналістичної техніки

¹ Див.: Курс криміналістики: Общая часть / Отв. ред. В. Е. Корноухов. — М.: Юристъ, 2000. — С. 24.

² Див.: Шепітько В. Ю. Методи криміналістики // Криміналістика: Підручник / За ред. В. Ю. Шепітька. — 4-те вид., переробл. і допов. — Х.: Право, 2008. — С. 13–17.

¹ Див.: Криміналістика: Учебник / Отв. ред. Н. П. Яблоков. — М.: Юристъ, 2001. — С. 55.

² Див.: Криміналістика / Под ред. В. А. Образцова. — М., 1995. — С. 9.

³ Васильєв А. Н. Методы криміналістики // Криміналістика: Учебник. — М., 1971. — С. 12–15.

⁴ Белкин Р. С. Курс криміналістики: Учеб. пособие для вузов. — 3-е изд. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2001. — С. 221–227.

і тактики¹. Крім цього, як правильно вказує В. Г. Лукашевич, подальше вдосконалення методології криміналістики необхідно пов'язувати з розширенням бази її окремо наукової методології через використання так званих «міжнаукових інтеграторів» і формування на їх основі окремих інтегративних криміналістичних теорій, у межах яких і мають розроблятися дієві практичні рекомендації².

Рекомендовано до друку на засіданні кафедри криміналістики Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого (протокол № 7 від 9 вересня 2009 р.).

Рецензент — доктор юридичних наук, професор В. Ю. Шепітько.

¹ Див.: Коновалова В. Е. Новые тенденции развития криминалистики // Теория та практика судової експертизи і криміналістики: Зб. наук.-практ. матеріалів / Редкол.: М. Л. Цимбал, В. Ю. Шепітько, Л. М. Головченко та ін. — Х.: Право, 2006. — Вип. 6. — С. 11–16.

² Лукашевич В. Г. До поняття криміналістичної методології // Актуальні проблеми криміналістики: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 25–26 верес. 2003 р. — Х.: Гриф, 2003. — С. 31.

УДК 343.98

С. В. Веліканов, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Інституту вивчення проблем злочинності АПрН України, м. Харків

РОДОВІ, ВИДОВІ, ПІДВИДОВІ, КОМПЛЕКСНІ ТА МОДИФІКУЮЧІ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

Розв'язання теоретичного завдання з визначення засад та підстав категоризації методик на родові, видові, підвидові та комплексні відбувається з урахуванням загальних положень криміналістичної систематики та методики розслідування злочинів, що дозволяє вивчати ознаки компонентів існуючих методик розслідування та конструювати нові моделі методик різного ступеня загальності для їх використання у перспективних побудовах. З практичної точки зору вірна категоризація методик дозволяє слідчому швидко зорієнтуватися та віднайти у системі потрібну методику або при необхідності скомбінувати відомості з декількох існуючих методик до потрібної програми розслідування. Тому правильно категоризована криміналістична методика відбиває у своїй назві власне цільове призначення, а змістовне наповнення методики є розгорнутою відповіддю на найбільш нагальне запитання слідчого — «якою методикою необхідно скористатися для розслідування певного злочину?».

Криміналістика пропонує слідчим два пошукових алгоритми у системі методик для знаходження відповіді на це запитання: 1) рух від загального до окремого за драбиною «рід — вид — підвид» та 2) засоби об'єднання обраних методик при необхідності їх комплексного застосування. Такий підхід дозволяє охопити всі можливі потреби слідчих у наукових рекомендаціях, що виникають як при розслідуванні злочинів, кваліфікованих за однією статтею Кримінального кодексу України, так і при розкритті складних злочинних технологій, що можуть об'єднувати декілька злочинів у ідеальних та реальних сукупностях.

Перший алгоритм базується на перевірній часом та прозорій класифікаційній ідеї, що передбачає утворення ієрархічної деревовидної побудови категорій та виокремлення критеріїв віднесення об'єктів (у дано-